

כתב יד בגט וקידושין 12**1. גיטין ג. "מאן האי תנא" עד ג: "ואלא רבי מאיר"**

מאן האי תנא דבעי כתיבה לשמה ובעי חתימה לשמה? אי רבי מאיר, חתימה בעי, כתיבה לא בעי! דתנן: אין כותבין במחובר לקרקע, כתבו על המחובר לקרקע, תלשו, חתמו ונתנו לה - כשר! אי רבי אלעזר, כתיבה בעי, חתימה לא בעי! וכי תימא, לעולם רבי אלעזר היא, וכי לא בעי רבי אלעזר חתימה לשמה - מדאורייתא, מדרבנן בעי, והא שלשה גיטין פסולין דרבנן, ולא בעי רבי אלעזר חתימה לשמה! דתנן, ג' גיטין פסולין, ואם ניסת - הולד כשר: כתב בכתב ידו ואין עליו עדים, יש עליו עדים ואין בו זמן, יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד - הרי אלו שלשה גיטין פסולין, ואם ניסת - הולד כשר; רבי אלעזר אומר: אף על פי שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים - כשר, וגובה מנכסים משועבדים, שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם!

2. רש"י גיטין פו. ד"ה ואם ניסת

מתני'. ואם ניסת הולד כשר - האי תנא לאו כרבי מאיר סבירא ליה דאמר עדי חתימה כרת דלרבי מאיר הוולד ממזר ולמאן דמוקי לה בגמ' כרבי מאיר איכא למימר דכתב ידו כמאה עדים דמי ולא כרבי אלעזר סבירא ליה דאמר עדי מסירה כרתי דהא פליג רבי אלעזר בסיפא אלא כיון דכתב ידו הוא וכתב ונתן קרינא ביה ואע"ג דליכא עדי מסירה כשר מדאורייתא ומיהו רבנן פסלינהו דלמא אתי לאכשורי בכתב סופר הלכך לא תינשא ואם ניסת הוולד כשר ודוקא כתב ידו אבל כתב סופר ואין שם עד הוולד ממזר.

3. תוספות גיטין פו. ד"ה שלשה "ואע"ג דר"מ סבר" עד "ואין בו"**4. קידושין סה: "אמר ליה רב אשי לרב כהנא" עד "מר זוטרא"**

אמר ליה רב אשי לרב כהנא: מאי דעתיך? דילפת דבר דבר מממון, אי מה להלן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי, אף כאן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי! א"ל: התם לא קא חייב לאחרני, הכא קא חייב לאחרני.

5. רשב"א יבמות לא: ד"ה זהו דקידושין "דהמקדש בעד אחד ואפילו שניהם מודים" עד "וכלשון הזה"

דהמקדש בעד אחד ואפילו שניהם מודים אין חוששין לקדושי דלעולם אין קדושין בפחות משנים כדילפינן דבר דבר מממון ואפי' כתב בכתב ידו נמי כדמשמע בקדושין פרק האומר משום דקא מחייב לאחרני, ובגטין דמהני כתב ידו הוי טעמא או משום דלא מחייב לאחרני או משום דכתיב בהן וכתב לה דמשמע אפילו בשכתב לה הוא עצמו די לה מדלא כתיב וכתב לה ויעד עדים כדכתיב בשאר שטרות וכתב בספר וחתום והעד עדים, וכלשון הזה נ"ל שפי' רש"י, שכתב בגיטין גבי כתב בכתב ידו ואין עליו עדים למאן דמוקי לה כר' מאיר איכא למימר דכתב ידו כמאה עדים דמי דכיון דכתב ידו הוא וכתב ונתן קרינא ביה ואע"ג דליכא עדי מסירה כשר מדאורייתא ע"כ. וכענין שהכשיר נמי עד א' בטומאה שלאחר קינוי וסתירה מועד אין בה ואין בהן אלא מקומן דא"כ ג"ש דדבר דבר למאי אצטריך וכדקי"ל אין דבר שבערוה פחות מב' ויותר מזה כתבתי בקדושין פ' האומר בס"ד.

6. תוספות גיטין ד. ד"ה דקיימא לן "וכן שטר מתנת קרקע" עד סוף התוספות

דקיימא לן הלכה כר"א בגיטין - משום דמיירי הכא בגיטין נקט גיטין אבל הלכה כמותו אף בשאר שטרות אע"ג דכל אמוראי דלקמן (דף פו:) סברי כר' אלעזר דוקא בגיטין קיימא לן כשמואל בדיני דפליג לקמן (שם) אדרב וקאמר אף בשאר שטרות ועוד בפ' זה בורר (סנהדרין דף כח:) גבי מתנתא דהוה חתימי עלה תרי גיסי קאמר רב יוסף זיל אקנייה בעדי מסירה כר' אלעזר ופריך ליה אב"י והאמר ר' אבא מודה ר' אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול משמע דרב יוסף ואב"י דהוה בתראי סברי כר' אלעזר ובפירקין נמי אמר ר' אבא האי שטרא פרסאה דמסריה ניהליה באפי סהדי ישראל מגבינן ביה מבני חרי ולפיכך צריך ליהזר שיהו עדי מסירה בשעת נתינת הגט דאינהו כרתי דאי ליכא שם עדי מסירה אינה מגורשת אע"ג דאיכא עדי חתימה ולא מהני עדי חתימה אלא שאם ימותו עדי מסירה או ילכו להם למדינת הים שתינשא ע"י עדי חתימה דמסתמא בהכשר נעשה כדאמרינן בהשולח (לקמן דף לו.) לא צריכא אלא לר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי תקינו רבנן עדי חתימה דזימנין דמייתי סהדי אי נמי דאזלי למדינת הים וכן משמע בפ' בתרא (לקמן דף פו:) גבי שנים ששלחו שני גיטין ושמותיהן שוין [ונתערבו] נותן שתיהן לזו ושתייהן לזו וקאמר בגמ' דלא כר' אלעזר משום דלא ידעי עדי מסירה בהי מינייהו מיגרשא אבל לר"מ ניחא וצריך לומר דבמשולשין איירי דבעי לר"מ שיהא מוכח מתוכו כדאמרינן בריש כל הגט (לקמן דף כד:) גבי כתב לגרש את הגדולה ואי לר' אלעזר סגי בעדי חתימה אמאי לא אתיא כר' אלעזר דל עדי מסירה מהכא בעדי חתימה סגי אלא משמע דלעולם בעי ר' אלעזר עדי מסירה ועוד דרגיל ר"ת לומר דאפילו לר"מ בעי עדים בשעת נתינת הגט דאין דבר שבערוה פחות משנים **וכן שטר מתנת קרקע או שטר מכר שהוא לקנין קרקע ואינו לראיה אין מועיל כלום לר' אלעזר אם ידוע שלא נתנו בפני עדים מיהו יש לחלק דלענין ממון דמהניא הודאת בעל דין כמאה עדים סגי בעדי חתימה במקום הודאת בעל דין אבל בקידושין וגרושין לא מהניא הודאת בעל דין משום דמחייב לאחרים דבקידושין אסר לה אקרובים ובגרושין אסר לה אכהן.**

7. יבמות ב. מתחילת המשנה עד "ואלו הן"

מתני'./ חמש עשרה נשים - פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום, עד סוף העולם

8. יבמות ל: משנה

מתני'. וכולן שהיו בהן קדושין או גרושין בספק, הרי אלו הצרות חולצות ולא מתייבמות. כיצד ספק קדושין? זרק לה קדושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה - זהו ספק קדושין. ספק גרושין? כתב בכתב ידו ואין עליו עדים, יש עליו עדים ואין בו זמן, יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד - זהו ספק גרושין.

9. יבמות לא: "אלא אמר רבא כל שיש" עד "ומפני מה"

אלא אמר רבא: כל שיש בקידושין יש בגירושין, ויש בגירושין מה שאין בקידושין, וזהו דגרושין לאו דוקא, אלא משום דתנא זהו בקידושין, תנא נמי זהו בגירושין. וזהו דקידושין למעוטי מאי? למעוטי זמן, דליכא בקידושין.

10. רשב"א יבמות לא: ד"ה זהו דקידושין מתחילת דבריו עד "דהמקדש בעד אחד ואפילו שניהם מודים" וכלשון הזה נראה" עד סוף דבריו

הא דאמרינן זהו דקדושין למעוטי זמן נראה לי פ"י למעוטי זמן דלא נפקא מכלל משנתינו דחמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום אלא אף זו בכלל משנתינו היא דמקודשת גמורה היא ופוטרת צרתה לגמרי, אבל כתב בכתב ידו ואין עליו עדים ויש בו זמן ואין בו אלא עד אחד כי היכי דאיתיה בגרושין איתיה בקדושין כלומר דכי היכי דנפקן מכלל משנתינו בגירושין ה"נ מכלל משנתינו בקדושין, ולא על אנפא חדא ממש איתנהו בקדושין וגרושין דאלו בגרושין הוא ספק מגורשת ולא נפקא ממשנתנו אלא לחליצה ולא ליבום שאף זו אינה מתיבמת, ובקדושין לא הוא מקודשת כלל ונפקא מכלל משנתינו לגמרי שזו אינה פוטרת צרתה כלל דלאו מקודשת כלל

היא ואיך לאו צרתה היא וחולצת או מתיבמת, דהמקדש בעד אחד ואפילו שניהם מודים אין חוששין לקדושו דלעולם אין קדושין בפחות משנים כדילפינן דבר דבר מממון ואפי' כתב בכתב ידו נמי כדמשמע בקדושין פרק האומר משום דקא מחייב לאחרני, ובגטין דמהני כתב ידו הוי טעמא או משום דלא מחייב לאחרני או משום דכתיב בהן וכתב לה דמשמע אפילו בשכתב לה הוא עצמו די לה מדלא כתיב וכתב לה ויעד עדים כדכתיב בשאר שטרות וכתב בספר וחתום והעד עדים, וכלשון הזה נ"ל שפי' רש"י, שכתב בגיטין גבי כתב בכתב ידו ואין עליו עדים למאן דמוקי לה כר' מאיר איכא למימר דכתב ידו כמאה עדים דמי דכיון דכתב ידו הוא וכתב ונתן קרינן ביה ואע"ג דליכא עדי מסירה כשר מדאורייתא ע"כ. וכענין שהכשיר נמי עד א' בטומאה שלאחר קינוי וסתירה מועד אין בה ואין בהן אלא מקומן דא"כ ג"ש דדבר דבר למאי אצטריך וכדקי"ל אין דבר שבערוה פחות מב' ויותר מזה כתבתי בקדושין פ' האומר בס"ד.

והא עבדא דאיכא דקני בכספא, פירש"י ז"ל מכירת עבד ותקון רבנן זמן בכל שטרי מוכר לידע מאיזה זמן יאכל פירות שדה ויקנה נכסי העבד. ואין פירושו מחוור דאטו תקון רבנן זמן שיהיה שטר המכר נפסל בכך כדרך שתיקנו בגטין הא אין הדבר תלוי אלא ברצון הבעלים, ועוד דא"כ מ"ש עבדים דנקט לימא והא קרקע דאיכא דקני בכספא, אלא שטר שחרור קאמר וה"פ והא עבדא דאיכא דקני נפשיה בכספא ואיכא דקני נפשיה בשטרא וכדתנן וקונה את עצמו בכסף על ידי אחרים ובשטר על ידי עצמו ותקון רבנן זמן כדרך שתקנו בגיטין דחד דינא אית להו כדילפינן ג"ש מלה לה והשוו אותם חכמים בתקנותיהן, והתם נמי איכא משום פירי ומשום זנות נמי דדכותה גבי עבד כגון שהלך העבד ונשא בת ישראל וזמנין דרחים ליה אדון לעבד דעבד ליה נייח נפשיה ומחפה על הבנים.

11. ריטב"א יבמות לא: ד"ה זהו דקידושין מתחילת דבריו עד "וגבי כתב בכתב סופר ואין בו"

זהו דקדושין למעוטי מאי למעוטי זמן דליתיה בקדושין. פי' דשטר קדושין שאין בו זמן כשר לגמרי ואפי' מדרבנן דלא תקון בה רבנן זמן כדמפרש ואזיל, וכיון דלא נקטינן הכא אלא למעוטי זמן מכלל דגבי כתב בכתב ידו ואין עליו עדים או שאין בו אלא עד אחד בקדושין, נמי פסולין, אבל נחלקו בזה רבותי י"א שאין פסולין שוה דגבי קדושין פסולין הם מן התורה לכל דבר שאין דבר שבערוה פחות משנים וגבי גרושין הוא משום דכתיב וכתב לה ואין למדין הימנו לקדושין דשאני קדושין דמחייב לאחרני, וי"א דכיון דבגירושין נמי בעי שנים דדבר שבערוה הוא והתם כתיבא גז"ש כי אכשר רחמנא כתב ידו היינו משום דכתיבת ידו חשובה כעדים למעבד מעשה כשטר ואפילו בגרושין דבעינן כריתות ולהקל וכל שכן בקידושין שבא לאסור ולהחמיר ולית לן למיחש בהא במאי דמחייב לאחרני, ותדע דהא איתקש הויה ליציאה לענין קדושי שטר וכיון דכן ילפינן לגמרי, הלכך כתב בכתב ידו כשר מן התורה ופסול מדרבנן וצרתה חולצת ולא מתיבמת, וגבי כתב בכתב סופר ואין בו אלא עד אחד כ"ש דאיכא לאכשורי בשטר קדושין דהא למ"ד דמיירי בספרא דמובהק וכתב סופר הוי במקום חתימת ידו הא הוי נמי בקידושין, דהכא והכא אין דבר שבערוה פחות מב', ולמאן דמוקים בחתם סופר ועד כ"ש וכ"ש, וזהו האמת לפי דעתי. וכן דעת מרן ז"ל המובהק הר"ם ובתוס' העלו הדבר הזה [בגמגום].

12. גיטין ט. משנה

מתני'. המביא גט ממדינת הים, ואינו יכול לומר בפ"נ ובפ"נ, אם יש עליו עדים - יתקיים בחותמיו. אחד גיטי נשים ואחד שחרורי עבדים שוו למוליק ולמביא, וזו אחת מן הדרכים ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים.

13. גיטין ט: "והאיכא לשמה" עד "כי קתני פסולא"

והאיכא לשמה! בשלמא לרבה, היינו מוליק ומביא, אלא לרבא קשיא! ותו, בין לרבה בין לרבא האיכא מחובר

14. גיטין י. "אלא כי קתני מילתא" עד "והא חזרה גופא"

אלא, כי קתני - מילתא דליתא בקידושין, מילתא דאיתא בקידושין לא קתני

15. רשב"א קידושין ב. ד"ה בדינר "והאי שוה דינר" עד "אלא דקשיא לי" ואי נמי נראה" עד סוף דבריו

בדינר ובשוה דינר. יש מקשים קדושי כסף מהיכא מדכתיב כסף השדה א"כ נימא כסף דוקא וא"ת שוה כסף בכלל כסף ליתא דהא גבי ע"ע אצטריך תנא לרבות שוה כסף כדתניא ישיב גאולתו לרבות שוה כסף ככסף וא"ת דמיני' גמרי' לכל מקום שנאמר כסף דשוה כסף בכלל א"כ גבי ניזקין למאי אצטריך קרא לרבווי דתניא כסף ישיב לבעליו לרבות שוה כסף ככסף ואפי' סובין, י"ל כ"מ שנא' כסף גבי קנין שוה כסף בכלל כסף כיון דהא ניחא להו בהכי, וגבי גרעון כסף דעבד דבע"כ דרבו הוא אצטריך סד"א כיון דבעל כרחו מגרע ויוצא כסף דוקא קמ"ל, וגבי נזקין נמי הואיל ומשלם ממיטב כדכתיב מיטב שדהו ישרם, כסף דכתיב גביה כסף דוקא קמ"ל אפי' סובין, ואי קשיא לך הא דאמר' לקמן האי תבואה וכלים היכי דמי אילימא דלא מקני בהו כלל ישיב אמר רחמנא לרבות שוה כסף ככסף דאלמא אף לקנין אצטרכין לרבווי שוה כסף למהוי ככסף, י"ל דהתם לרווחא דמלתא קאמר ליה ודעדיפא קא מקשה דאי מסברא הוה דחי"ל ומנא לך משו"ה קא מקשה ליה מדכתיב ישיב לרבות שוה כסף, ויש מתרצים בזו דה"ט משום דס"ד התם דממעט שו"כ מדכתיב מכסף מקנתו דמשמע ולא כל כסף לפיכך הוצרך לומר שכבר נתרבה מדכתיב ישיב גאולתו.

16. שו"ת הרשב"א חלק א סימן תר

השיב עוד השטר קידושין כשר במחובר. דדוקא בגט פסילנא משום דכתב /דכתיב/ ונתן. ובירוש' מפקין מדכתיב ספר. מה ספר שהוא בתלוש. וכן אמרי בתוספת' המקדש בעיר הנדחת וביושביה כדימוס ובמה שעליה אינה מקודשת. משמע בהכי דוקא דאיכא איסור הנאה. הא לאו הכי מקודשת אפילו במחובר. ונראה דאין כן דעת רש"י ז"ל פרק קמא דגיטין (דף ט'). דגרסינן התם /גיטין ט' / בשלשה דברים שווי גיטי נשים לשחרורי עבדים. שווי למוליך ולמביא. וכל הגט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים. וכל השטרות העולין בערכאות של גוים פסולין חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים. ואקשינן ותו ליכא והא איכא לשמה? בשלמא לרבה היינו מוליך ומביא אלא לרבא קשיא. ובין לרבא ובין לרבה קשיא הא איכא מחובר? כי קתני פסולה דרבנן פסולה דאורייתא לא קתני. וכו' והא חזרה דאורייתא וקתני? אלא כי קתני מילתא דליתא בקידושין מילתא דאיתא בקידושין לא. פירש רש"י מחובר איתיה נמי בקידושין דכתיב (דברים כ"ד) ויצאה והיתה איתקש הויה ליציאה. אבל לשמה ליתיה בקידושין דתקנתא דרבנן בגטין דלמא אתי בעל ומערער ופסיל ליה. עד כאן. ויש לפרשה בע"א.